

Качкын уулу Алтынбектин “Айыл мектебинин келечектеги мугалиминин кесиптик-педагогикалык маданиятын калыптандыруу” аттуу темадагы 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистигине ылайык педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын алуу үчүн жазылган диссертациясына расмий

П И К И Р

Расмий оппонент педагогика илимдеринин кандидаты, доцент Мисилимкан Айдарова изденүүчү Качкын уулу Алтынбек тарабынан берилген “Айыл мектебинин келечектеги мугалиминин кесиптик-педагогикалык маданиятын калыптандыруу” аттуу темадагы диссертациясын карап чыгып, төмөндөгүдөй чечимге келди:

1. Диссертациянын темасынын актуалдуулугу.

Учурдагы өлкөбүздүн социалдык-экономикалык турмушундагы өзгөрүүлөр Крнын билим берүү системасында дагы олуттуу жаңыланууларга муктаждыктарды жаратып жатат. Билим берүү системасындагы мугалимдин атуулдук-адеп-ахлактык, кесиптик компотенттүүлүк сапаттарын калыптандырууга байланышкан маселелерди чечүүдө бүгүнкү мугалимдин ролун, кесиптик даярдыгын, педагогикалык маданиятын жогорулатуу зарылдыгы негизги орунда турат. Айрыкча айыл мектептериндеги жаш мугалимдер ар түрдүү социалдык-экономикалык, материалдык шарттардан улам мектепте иштебей, башка тармактарга же мигрант катары чет өлкөгө кетип, мектептерде улгайган мугалимдер басымдуулук кылганы байкалат. Ошондой эле, иштеп жаткан мугалимдер дагы айыл жериндеги турмуш тиричиликтин татаал шарттарына кабылып, өз кесибинин ролун жогорулатуунун үстүндө иштөөгө көңүл бура албай жаткандыктары билим берүүдөгү көйгөй катары калып жатат. Мунун себеби, айыл мугалиминин күнүмдүк жашоодогу зарыл болгон милдеттерди аткарууга кеткен убакыт менен кесиптик ишмердүүлүктөрдү аткарууга кеткен убакытты салыштырууда көрүнөт. Мындай шарт айыл мугалиминен моралдык

психологиялык, когнитивдик, кесиптик педагогикалык даярдыктарды талап этет. Ушундан улам, каралып жаткан диссертацияны коомдук педагогикалык зарылдыкка тике байланышы бар актуалдуу изилдөө катары кабылдоого болот.

2. Изилдөөнүн жүрүшүндө изденүүчү негизги максат, милдеттерди чечип, ал үчүн тиешелүү усулдарды колдонгон.

Диссертацияда айыл мектебинин келечектеги мугалиминин кесиптик-педагогикалык маданиятын калыптандыруу проблемасы боюнча изилдөө жүргүзүлгөн.

Иштин **максаты** – айыл мектебинин келечектеги мугалиминин кесиптик-педагогикалык маданиятын калыптандыруунун теориялык моделин иштеп чыгуу жана аларды педагогикалык эксперименталдык текшерүүдөн өткөрүү.

Коюлган максатты жүзөгө ашыруу үчүн төмөндөгүдөй **милдеттер** белгиленген:

1. Айыл мектебинин келечектеги мугалиминин КПМнын теориялагы жана практикадагы абалын аныктоо.

2. Айыл мектебинин келечектеги мугалиминин КПМнын мазмунун, структурасын, функцияларын, критерийлерин жана деңгээлдерин ачып көрсөтүү.

3. ЖОЖдо педагогикалык дисциплиналарды окутууда айыл мектебинин келечектеги мугалиминин КПМын калыптандыруунун педагогикалык шарттарын аныктоо жана аны ишке ашыруунун теориялык моделин иштеп чыгуу.

4. Иштелип чыккан теориялык моделдин натыйжалуулугун педагогикалык экспериментте текшерүү.

Коюлган максат диссертацияда төмөндөгү милдеттерди аткаруу менен чечилген: Диссертациялык изилдөөнүн объекттин ЖОЖдо айыл мектебинин келечектеги мугалимдерин даярдоо процесси түзөт. Ал эми, предметин ЖОЖдо педагогикалык дисциплиналарды окутууда студенттердин КПМды калыптандыруу түзөт. Изилдөөнүн объект жана предмети белгиленген максат, милдеттер менен тике байланышта.

Изилдөөнүн конкреттүү милдеттерин чечүү үчүн төмөнкүдөй методдор колдонулган: философиялык, педагогикалык, психологиялык, окуу-методикалык адабияттарды талдоо; балдардын жүрүм-турумуна байкоо жүргүзүү; педагогикалык тажрыйбаларды үйрөнүү, талдоо; аңгемелешүү, сурамжылоо; педагогикалык моделдештирүү; педагогикалык эксперимент; математикалык жана статистикалык талдоо.

Диссертант тарабынан тандалып алынган изилдөө методдору коюлган милдеттердин табиятын таануу, талдоо үчүн негиздүү, адекваттуу деп эсептөөгө болот. Бирок, аларды диссертацияда инструкцияга ылайык орду менен чагылдырууда мүчүлүштүктөр кетирилген.

3. Диссертациянын илимий натыйжалары.

3.1. Жумушта педагогика жана анын теориясы илиминин өнүгүшү үчүн бир кыйла мааниге ээ төмөндөгүдөй илимий негизделген жаңы теориялык натыйжалар алынган: 1. Айыл мектебинин келечектеги мугалиминин КПМнын теориялагы жана практикадагы абалын аныкталган. 2. Айыл мектебинин келечектеги мугалиминин КПМнын мазмуну, структурасы, функциялары, критерийлери жана денгээлдери ачылып көрсөтүлгөн. 3. ЖОЖдо педагогикалык дисциплиналарды окутууда айыл мектебинин келечектеги мугалиминин КПМын калыптандыруунун педагогикалык шарттарын аныкталып, аны ишке ашыруунун теориялык модели иштелип чыгылган. 4. Иштелип чыккан теориялык моделдин натыйжалуулугун педагогикалык эксперимент аркылуу текшерилген.

3.2. Алынган натыйжалардын азыркы илим чегинде илимий жаңылыгы.

1- натыйжа. Салыштырмалуу жаңы. Диссертант айыл мектебинин келечектеги мугалиминин КПМын калыптандыруу боюнча мурдагы изилдөөлөргө мүнөздөмө берген менен маселенин илимдеги реалдуу абалы тууралуу тыянак чыгарылбай калган.

2- натыйжа. Жаңы. Айыл мектебинин келечектеги мугалиминин КПМнын мазмуну, структурасы, функциялары, критерийлери жана деңгээлдери боюнча идеялар жана тажрыйбалар алгач ирет жаңы фактылар жана булактардын негизинде ырааттуу ачылып көрсөтүлгөн.

3- натыйжа. Жаңы. ЖОЖдо педагогикалык дисциплиналарды окутууда айыл мектебинин келечектеги мугалиминин КПМын калыптандыруунун педагогикалык шарттарын аныкталып, аны ишке ашыруунун теориялык модели алгач ирет аныкталган.

4- натыйжа. Жаңы. Айыл мектебинин келечектеги мугалиминин КПМын ЖОЖдо педагогикалык дисциплиналарды окутууда калыптандыруу боюнча педагогикалык эксперимент изденүүчүүн өзү тарабынан жүргүзүлгөн, алынган жыйынтыктар жаңы.

3.3. Илимий натыйжалардын ишенимдүүлүгү.

Диссертант айыл мектебинин келечектеги мугалиминин КПМын калыптандыруу боюнча идеялар жана тажрыйбалар, айыл мектебинин келечектеги мугалиминин КПМын калыптандыруунун теориялык негиздери философиялык, педагогикалык, этнографиялык, окуу-методикалык адабияттарды талдоо аркылуу айкындалган. Айыл мектебинин келечектеги мугалиминин КПМын калыптандыруу жолдору моделдештирүү методу аркылуу айкындалып алардын ишенимдүүлүгү атайын жүргүзүлгөн эксперименттин натыйжаларын сандык жана сапаттык жактан талдоо аркылуу тастыкталган.

3.4. Иштин теориялык мааниси

Диссертацияда айыл мектебинин келечектеги мугалиминин КПМын калыптандыруунун максаты, мазмуну, методдору тууралуу жаңы фактылар, жаңы түшүнүктөр илимий айлампага алынган. Айыл мектебинин келечектеги мугалиминин КПМын калыптандыруунун критерийлери, деңгээлдери айкындалган. Айыл мектебинин келечектеги мугалиминин КПМын калыптандыруу процессин илимий-методикалык жактан камсыздоо багытындагы жаңы билимдер иштелип чыккан.

3.5. Квалификациялык белгилерге туура келиши.

Диссертацияда коомдук педагогикалык практика үчүн актуалдуу милдеттерди чечүү каралган. Жыйынтыктардын жаңы жана жогору экендиги тастыкталган. Пландуу изилдөөлөр менен байланышта аткарылган. Жыйынтыктарын жалпы билим берүүчү мектептерде жана жогорку окуу жайларында кеңири колдонууга болот.

4. Алынган натыйжалардын практикалык маанилүүлүгү.

Изилдөөнүн натыйжасында алынган теориялык жоболорду, жыйынтыктарды педагогикалык жогорку окуу жайлардын окутуучуларына, студенттерине колдонууга сунушталгандыгында; Педагогикалык шарттардын, теориялык моделдин иштелип чыккандыгында; КПМнын компоненттерин, критерийлерин жана деңгээлдерин айыл мектебинин мугалимдерине кошумча инструмент катары колдонууга сунушталгандыгында.

5. Авторефераттын диссертациянын мазмунуна дал келиши.

Издөнүүчү Качкын уулу Алтынбектин “Айыл мектебинин келечектеги мугалиминин кесиптик-педагогикалык маданиятын калыптандыруу” деген темадагы диссертациялык иши бардык компоненттери боюнча авторефераттын мазмунуна негизинен дал келет. Бирок, текстти техникалык, стилдик грамматикалык каталардан арылтуу керек.

6. Айрым мүчүлүштүктөр:

1. Диссертациянын экинчи милдетине байланыштуу айыл мектебинин келечектеги мугалиминин кесиптик-педагогикалык маданият түшүнүгүнүн мазмунун жалпыланган таризде эмес, конкреттүү сунушталган компотенттүүлүктөр менен толуктоо зарылдыгы бар.

2. Диссертацияда жана авторефератта орфографиялык, пунктуациялак, стилдик каталар көп учурайт

3. Авторефератта изилдөөнүн эксперименттик базасы катары алынган жогорку окуу жайларынын аталыштары менен эксперименттин жыйынтык көрсөткүчтөрүн толуктоо зарыл.

7. **Сунуштар:** Диссертациянын жыйынтыктарын пайдаланып, окуу-усулдук колдонмо даярдап практикага колдонуу үчүн сунуштаса мугалимдер үчүн пайдалуу болоор эле.

Корутунду. Изденүүчү Качкын уулу Алтынбектин “Айыл мектебинин келечектеги мугалиминин кесиптик-педагогикалык маданиятын калыптандыруу” – деген темадагы 13.00.01-жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистигине ылайык педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражаны изденип алуу үчүн жазылган диссертациясында көрсөтүлгөн натыйжалар айыл мектептеринин келечектеги мугалимдеринин кесиптик-педагогикалык маданиятын калыптандыруунун илимий методикалык негиздерин өнүктүрүүгө салым кошот деп эсептөөгө болот. Ал эми, изденүүчү Качкын уулу Алтынбек 13.00.01-жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасына ээ болууга татыктуу.

Расмий оппонент, БатМУнун

Табият таануу жана педагогика

факультетинин деканы, п.и.к.,

М.Д. Айдарованын колун тастыктайм:

М.Д. Айдарова

С.М. Абдуллаева